

Sosiaaliturvatavoitteet / Monimuotoiset perheet -verkosto

26.4.20201

1. Perheiden monimuotoisuus otetaan lähtökohdaksi sosiaaliturvaa uudistettaessa

Vähintään joka kolmas suomalainen perhe on rakenteeltaan monimuotoinen. Sosiaaliturvan uudistustyössä on otettava lähtökohdaksi perhemuotojen ja perhesuhteiden monimuotoisuus ja toisaalta perhetilanteen muutokset. Järjestelmän tulee olla selkeä ja ymmärrettävä perhemuodosta riippumatta (ml. uusperheet, useamman vanhemman perheet, yhden vanhemman perheet, sijaisperheet ja vuoroasuvien lasten perheet sekä perheet, joissa vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla tai keskenään eri maissa).

- Perheeseen liittyvät käsitteet ja käsitteiden määritelmät tarkistetaan ja yhdenmukaistetaan.

2. Sosiaaliturvalla lapsiperheköyhyys laskuun

Lapsiperheköyhyyden vähentäminen on yhteisesti jaettu tavoite. Jotta tavoitteeseen päästään, on sosiaaliturvauudistuksessa huomioitava perherakenteiden monimuotoisuus sekä ne tilanteet, jotka luovat erityisiä haasteita lapsiperheiden toimeentuloon, myös ylisukupolisesti.

E erityisen haavoittuvassa asemassa ovat yhden vanhemman perheet ja yksinhuoltajaperheet. Toimeentulohaasteita koetaan perhemuodon takia myös esimerkiksi sijaisperheissä ja monikkoperheissä. Samoin äkilliset muutokset perhetilanteessa, kuten avioero tai perheenjäsenen kuolema, voivat heilauttaa perheen taloutta merkittävästi.

- Yhden vanhemman perheiden sosiaaliturvan tasoa nostetaan.
- Lapsilisä sidotaan indeksiin ja lapsilisän maksamista jatketaan 18-vuotiaaksi.
- Elatustuki tai vaihtoehtoisesti Kelan lapseneläke mahdollistetaan lapselle, joka ei ulkomailla asuneen vanhemman kuoleman jälkeen ole oikeutettu työeläkelakien mukaiseen lapseneläkkeeseen.
- Täysi-ikäistyvän nuoren sosiaaliturvaa yhdenmukaistetaan ja selkiytetään toisen asteen loppuun asti. Lapsen ei esimerkiksi ole kohtuullista joutua hakemaan koulutustukea vanhemmaltaan oikeusteitse.
- Lapsen elatusvelvollisuutta vähävaraisissa perheissä kevennetään. Vanhemman tai vanhempien luona asuvan, alle 25-vuotiaan lapsen ansiotulo ei saa vähentää perheen muiden jäsenten sosiaaliturvaa.
- Sosiaaliturvauudistuksessa huomioidaan monikkoperheiden suuri taloudellinen kuormitus erityisesti alle 3-vuotiaiden ja nuoruusikäisten monikkolasten perheissä. Yhtä aikaa syntyneiden lasten yhtäaikaista hankinnoista aiheutuvat lisäkustannukset huomioidaan täydentävässä toimeentulotuessa.
- Lapsensa tai puolisonsa menettäneiden sairauslomakäytännöt ja sairausetuudet yhdenmukaistetaan. Sureville turvataan oikeus sairauspäivärahaan.

3. Etuuksien, palvelujen ja ansiotulon kokonaisuus toimivaksi

Keikkatyöt, osa-aikatyöt ja määräaikaiset työsuhteet ovat monelle tapa työllistyä tai kiinnittyä työmarkkinoille esimerkiksi perhevapaan jälkeen. Sosiaaliturvaetuuksien, palvelujen ja ansiotulon kokonaisuuden tulee olla ymmärrettävä ja ennakoitavissa.

Ennakoinnilla ja oikea-aikaisilla palveluilla helpotetaan erityisesti yhden vanhemman perheiden ja maahan muuttaneiden perheiden vanhempien työllisyyttä sekä työn ja perheen yhteensovittamista. Kokonaisuutta onkin tarkasteltava erilaisten perheiden ja hoivasuhteiden, mutta myös monenlaisten työsuhteiden, vuorotyön lisääntymisen, sukupuolen mukaan segregoituneiden työmarkkinoiden, rakenteellisen rasismien ja alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmista.

- Byrokratiaa kevennetään ja etuuksien hakuprosessia selkiytetään.
- Sosiaaliturvan ja ansiotulon yhdistämistä helpotetaan sosiaaliturvan ennakoitavuutta parantamalla.
- Riittävät, oikea-aikaiset ja perhetilanteiden monimuotoisuuden huomioivat palvelut turvataan kaikille palveluita tarvitseville.
- Vanhemmalla on oltava mahdollisuus kieltäytyä työstä tai työllistymispalvelusta, jos lastenhoidon järjestäminen ei onnistu.

4. Vuoroasuminen mahdolliseksi kaikille lapsille

Noin 30 prosenttia erillään asuvien vanhempien lapsista asuu vuorotellen kahdessa kodissa. Sosiaaliturvajärjestelmän tulee tunnistaa perheiden uudenlaiset tavat järjestää arkeaan. Lapsen edun mukainen vuoroasumisjärjestely ei voi olla vain varakkaiden perheiden etuoikeus.

- Vuoroasuva lapsi katsotaan osaksi molempia ruokakuntia ja kotitalouksia. Vuoroasuva lapsi huomioidaan vanhemman sosiaaliturvassa, vaikka lapsi on kirjoilla toisen vanhemman luona.
- Nykyistä sosiaaliturvaa ei tule jakaa kahteen osaan, vaan etävanhemmalle on säädettävä oma sosiaaliturva.

5. Perhehoitajien sosiaaliturvan aukot selvitetään

Nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässä perhehoitajat ovat väliinpuotoajia. Sosiaaliturvan puute korostuu esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsen, nuoren ja aikuisen perhehoitosijoitus päättyy ennakoimattomasti tai ikäihmisten perhehoitajakso peruuntuu ikäihmisen voinnista johtuen. Sosiaaliturvan kehittämisen näkökulmasta haasteena on, että perhehoitajien joukko on heterogeeninen. Lastensuojelun perhehoitajissa on aikuisia, jotka ovat ryhtyneet perhehoitajiksi saadakseen elää lapsiperhe-elämää. Toiset ovat valinneet perhehoitajuuden päätoimiseksi tehtäväkseen.

- Perhehoitajien sosiaaliturvan aukot selvitetään ja sosiaaliturvaa vahvistetaan, erityisesti perhesijoituksen päättyessä äkillisesti.
- Perhehoitajalla on oikeus kahden vuoden hoitovapaaseen sijoituksen alkaessa riippumatta sijoitettavan lapsen iästä.
- Perhehoitajuus on hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta ilman aikarajaa.
- Perhehoitajan tehtävää tulkitaan loogisesti läpi sosiaaliturvalainsäädännön: missä tilanteessa se tulkitaan yrittäjänä tehdyksi työksi ja milloin omaksi työksi, miten pää- ja sivutoimisuus määritellään. Myös tulokäsitemien tulee olla yhtenäiset.